

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА СУСПІЛЬНИХ НАУК

«ПОГОДЖЕНО»
Декан факультету ТВІПІТ

 Михайло ГИЛЬ
« » 2025 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор

 Дмитро БАБЕНКО
« » 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІОЛОГІЯ»**

освітньо-професійна програма «Харчові технології» для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання
на 2025-2026 навчальний рік

Галузь знань: G «Інженерія, виробництво та будівництво»
Освітня спеціальність: G13 «Харчові технології»
Кваліфікація – бакалавр з харчових технологій
Мова викладання – українська

Миколаїв
2025

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Харчові технології», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10), чинної згідно наказу по університету №41-О від 01.04.2025р.

Розробник програми: Конопляник Д.О., асистент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук, протокол № 1 від «02» липня 2025 року.

Завідувач кафедри

д-р екон. наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 11 від «03» липня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії

канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

канд. с.-г. наук, доцент

Олена ПЕТРОВА

1. Анотація

Дисципліна «Соціологія» належить до дисциплін загальноосвітнього та соціально-гуманітарного циклу. Вивчення даного курсу сприяє підвищенню рівня фундаментальної гуманітарної освіти, формуванню передумов стійкого наукового, осмисленого, раціонального світогляду, соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільних процесів і явищ, визначення місця і ролі соціальних інститутів, логіки соціального розвитку.

Основними принципами викладання та вивчення курсу соціології є системність, єдність логічного та історичного, національного й загальнолюдського, суспільного та особистісного, теорії й практики, навчання і виховання.

Головне завдання даної дисципліни – опрацювання і викладення загальнотеоретичного і практичного матеріалу так, щоб відповідно до завдань соціологічної підготовки спеціалістів будь-якого профілю надати їм необхідний рівень теоретичних, семінарських та наукових знань для ефективного використання їх у соціумі.

Annotation

Discipline "Sociology" belongs to the disciplines of educational and socio-humanitarian cycle. Studying this course contributes to raising the level of fundamental humanistic education, forming the conditions of a strong scientific, reasoned, rational worldview, sociological culture of thought, system of knowledge necessary in the process of socialization about the dynamics of modern social processes and phenomena, identifying the place and role of social institutions, the logic of social development.

The basic principles of teaching and learning sociology course is systematic, the unity of logical and historical, national and general people, society and individual, theory and practice, teaching and education.

The main objective of this discipline - the interpretation and study of general theoretical and practical material, In accordance with the objectives of sociological training specialists of any field to give them the necessary level of theoretical, practical and scientific knowledge for their effective use in society.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»

Галузь знань: G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Освітня спеціальність: G13 «Харчові технології»

Кваліфікація – бакалавр з харчових технологій

Мова викладання – українська

Обов'язкова (вибіркова) компонента – Обов'язкова

Семестр – 3

Кількість кредитів ECTS – 3

Кількість модулів – 1

Кількість змістових модулів – 3

Загальна кількість годин – 90 год.

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – 16 год. / 0,53 кредит ECTS

практичні заняття – 30 год. / 1,00 кредит ECTS

самостійна робота – 44 год. / 1,47 кредит ECTS

Форма підсумкового контрольного заходу – **залік**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: мультимедійні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM, Meet та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПП «Харчові технології».

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3063>) лекційний матеріал, практичні завдання, мультимедійні презентації, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів:

- (<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2652>
<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9402>);

- аудіо та відео повідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

- спілкування через електронну пошту (konoplianyk@mnau.edu.ua) телефонний зв'язок та зв'язок через соціальні мережі;

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи опитування, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу

академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-практичні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти.

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з

урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: розвиток у майбутніх фахівців соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільних процесів і явищ, місце і роль соціальних інститутів, логіку соціального розвитку.

Завдання вивчення даної дисципліни:

- сформулювати у здобувачів вищої освіти комплекс знань про історію становлення та розвитку соціології як науки про суспільство, головних цілей використання соціологічного знання;
- сформулювати основи знань про суспільство як складної системи соціально-культурних зв'язків та відносин, сутності соціального життя;
- засвоювати місце і функції кожного соціального явища та процесу в межах цілого;
- ознайомити з основними видами, принципами побудови соціологічних досліджень, основними методами отримання первинної соціологічної інформації та формування навиків роботи з інструментарієм конкретно-соціологічних досліджень.

Об'єктом є вибраний, вмотивовано обмежений елемент соціальної реальності. **Предмет** навчальної дисципліни «Соціологія» - специфічні соціальні закони й закономірності зародження, формування, становлення, розвитку соціальних систем, механізми дії цих законів і закономірностей, форм їхнього прояву в життєдіяльності людей.

Результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Соціологія» здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- основні етапи розвитку світової та вітчизняної соціологічної думки;
- феномен суспільства та соціальних систем;

- механізми взаємодії особистості і суспільства,
- методичку конкретно-соціологічних досліджень;
- роль соціальних інститутів у функціонуванні та розвитку суспільства.

Після вивчення дисципліни «Соціологія» здобувачі вищої освіти повинні **вміти:**

- застосовувати отриману наукову інформацію для аналізу, розглядання та обговорення найактуальніших проблем сучасного періоду розвитку українського суспільства,
- характеризувати основні соціальні спільноти, їх положення в ієрархії соціальних статусів, можливості соціальної мобільності, що надає суспільство для самореалізації та самоствердження кожної особистості;
- використовувати здобуті наукові знання для самостійного пошуку необхідної наукової інформації, розвитку власних духовних та інтелектуальних здібностей, самовиховання та самовдосконалення, для формування відповідальної, незалежної громадянської позиції компетентного фахівця аграрної сфери – повноправного і національно свідомого члена українського суспільства.

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності (ФК):

ФК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

Програмні результати навчання

ПРН 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

ПРН 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН 17. Використовувати кількісні та якісні методи оцінювання макро-, мезо- і мікро- середовища публічних організацій та використовувати результати такої оцінки в процесі підготовки та прийняття управлінських рішень.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

До дисциплін, які мають бути вивчені раніше, та надавати можливість розпочати навчання за дисципліною «Соціологія», яка розрахована на студентів вищих аграрних закладів освіти III - IV рівнів акредитації, що навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра, можна віднести :

- «Філософію», яка належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього. У свою чергу, знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

- «Історію України», яка надає майбутнім фахівцям системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчає рухатись у просторі ідей, фактів, понять, допомогти виробити цілісний погляд на світ, формувати повноцінного громадянина в умовах розбудови незалежної України, формувати функціональні, мотиваційні та соціальні компетентності, виходячи з понять Батьківщина, самовираження, права і свободи людини, держава, громадянин, людина, сім'я тощо. Головними завданнями якої є: формування історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

Вивчення цих дисциплін певною мірою пов'язане зі знаннями гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, економічною теорією тощо.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Семестри			
		1	2	3	4
Обов'язкові компоненти					
ОК 1.	Історія України	+			
ОК 2.	Українська мова (за професійним спрямуванням)			+	
ОК 3.	Філософія		+		
ОК 4.	Іноземна мова	+	+		
ОК 5.	Політологія			+	
ОК 6.	Фізичне виховання	+	+	+	+
ОК 7.	Вища математика	+	+		
ОК 8.	Фізика		+	+	
ОК 9.	Інженерна та комп'ютерна графіка	+			
ОК 10.	Загальна та органічна хімія		+		
Вибіркові компоненти					
ВК 1.	Культурологія / Історія української культури		+		
ВК 2.	Правознавство / Соціологія	+			

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Методологічні засади соціології як науки	1	Соціологія як наука	2	3	4	9
		2	Методика конкретно-соціологічних досліджень	2	3	4	9
			Разом за змістовим модулем 1	4	6	8	18
2	Загально-теоретичний аналіз суспільства	1	Суспільство як соціальна система	2	3	4	9
		2	Соціологія особистості	2	3	4	9
			Разом за змістовим модулем 2	4	6	8	18
3	Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	1	Соціологія праці та управління	2	3	4	9
		2	Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	2	3	4	9
		3	Соціологія шлюбу і сім'ї	2	3	4	9

	4	Соціології молоді	2	3	4	9
	5	Соціологія освіти та виховання	-	3	6	9
	6	Етносоціологія	-	3	6	9
		Разом за змістовим модулем 3	8	18	28	54
Всього годин по навчальній дисципліні			16	30	44	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки	18	0,6	20,0
Змістовий модуль 2. Загально-теоретичний аналіз суспільства	18	0,6	20,0
Змістовий модуль 3. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	54	1,8	60,0
Всього	90	3,0	100

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки	18	1 - 4
Змістовий модуль 2. Загально-теоретичний аналіз суспільства	18	5 - 8
Змістовий модуль 3. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	54	9 - 20
ВСЬОГО	90	X

7.3. Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки (4 год.)

ТЕМА 1. Соціологія як наука (2 год.)

Розвиток уявлень про місце соціології в системі наукових знань. Взаємозв'язок соціології з філософією, природними і суспільними науками. Специфіка взаємозв'язків соціології та наук про суспільство.

Сучасне розуміння об'єкта, предмета і методів соціології. Методологічні засади соціології. Загальні і спеціальні соціологічні теорії. Емпіричні засади соціології. Фундаментальні і прикладні проблеми соціології. Макросоціологія і мікросоціологія.

Основні суспільні функції соціології як науки: пояснювальна, описова, інструментальна, інформаційна, прогностична, управлінська, світоглядна. Зв'язок соціології з проблемами управління соціальною сферою. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації незалежної України.

Ключові слова: соціологія, соціальні теорії, соціальна проблема, соціальний інтерес, соціальний розвиток, суспільство, позитивізм

Key words : sociology, social theories, social problem, social interest, social development, society, positivism

ТЕМА 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

Співвідношення загально соціологічних і конкретно-соціологічних досліджень. Отримання факто фіксуючого знання як мета конкретної соціології. Соціальний факт як обґрунтоване знання про окремі фрагменти дійсності у визначених координатах простору-часу.

Види конкретно-соціологічних досліджень: розвідувальне, описове, аналітичне. Етапи проведення конкретно-соціологічного дослідження. Розробка програми дослідження.

Виконання методологічного розділу: формування проблеми, визначення мети та постановка задач дослідження, визначення об'єкта та предмета дослідження. Уточнення та інтерпретація понять, попередній системний аналіз об'єкта, розгортання робочих гіпотез.

Виконання процедурного розділу програми: розробка (визначення) стратегічного плану дослідження, обґрунтування систем одиниць спостереження, начерк основних процедур збирання та аналізу вихідних даних.

Проблема складання вибірки. Генеральна та вибіркова сукупність. Типи вибірки: випадкова, систематична, гніздова, стратифікована, багаторівнева. Репрезентативність вибірки. Типи шкал і правила їх побудови. Вимоги до дій соціолога на етапі збирання первинної інформації, підготовки її до обробки та аналізу.

Ключові слова: соціологічне дослідження, репрезентативна вибірка, гіпотеза, анкета, інтерв'ю, аналіз даних.

Key words : sociological study, representative sample, hypothesis, questionnaire, interview, analysis of data.

Змістовий модуль 2

Загальнотеоретичний аналіз суспільства (4 год.)

ТЕМА 3. Суспільство як соціальна система (2 год.)

Суспільство як система. Структурні елементи суспільної системи. Соціальні підсистеми, їх елементи та взаємодія. Соціальна структура як предмет соціологічної теорії.

Поняття соціальної спільності. Етнічні спільності та їх сім'я як найдавніші форми соціальних груп. Касты, класи, соціальні прошарки та верстви. Соціальна нерівність. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.

Соціальні процеси і соціальні зв'язки. Адаптація, соціалізація, співпраця, соціальний консенсус.

Ключові слова: соціальна група, інтерес, культура, цивілізація, вимога, мотив, соціальні верстви, суспільство, мобільність.

Key words : social group, interest, culture, civilization, requirement, motive, social strata, society, mobility.

ТЕМА 4. Соціологія особистості (2 год.)

Людина і суспільство. Соціальна природа людини. Поняття особистості та її структура. Механізм детермінації поведінки особистості (потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, настанови).

Основні форми життєдіяльності людини у сучасному суспільстві. Поняття «соціальний статус», «соціальна роль». Типи поведінки і соціальний контроль.

Ключові слова: людина, ідентичність, особистість, соціальна адаптація, соціальний статус, інтеріоризація.

Key words : person, identity, individual, social adaptation, social status, interiorization.

Змістовий модуль 3

Галузеві та спеціальні соціологічні теорії (12 год.)

ТЕМА 5. Соціологія праці та управління (2 год.)

Соціологія праці як частина соціологічної науки. Місце соціології праці в системі наук про працю. Предмет соціології праці.

Роль і місце праці в суспільстві. Праця як основна сфера формування, розвитку, задоволення матеріальних і соціальних потреб, інтересів працівників і груп населення. Праця як одна з основ соціально-економічного статусу в суспільстві, важливий критерій соціальної диференціації. Місце праці в соціальному способі життя. Закономірність трудової поведінки. Мотиви трудової діяльності та стимулювання. Основні поняття та категорії соціології

праці: «характер праці», «зміст праці», «соціальні форми праці», «ставлення до праці», «культура праці». Специфіка соціологічного підходу до вивчення праці. Нові форми організації праці в умовах переходу до ринкових відносин і приватизації.

Предмет соціології управління. Етапи становлення соціології управління. Класичні теорії управління. Сучасні погляди на управління: суб'єкти управління; структурно-функціональний аналіз управління; управлінські відносини (структура, види, ефективність); характер, зміст принципи і функції управління; управлінські рішення і їх класифікація; зміст етапів управлінського рішення; соціологічні методи розробки управлінського рішення. Основна проблема соціального управління і його структурно-функціональний аналіз. Соціальне управлінське рішення.

Ключові слова: робота, умови праці, трудовий колектив, зайнятість, безробітний, службовці, роботодавець.

Key words : work, working conditions, labor collective, employment, unemployed, employees, employer.

ТЕМА 6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

Специфіка соціологічного аналізу конфліктів. Класичні теорії конфлікту (Р. Дарендорф, Л. Козер). Соціальні функції та наслідки конфліктних ситуацій. Типологія соціальних конфліктів. Компроміс як оптимальний спосіб виходу із конфліктної ситуації. Управління конфліктами.

Соціальний зміст девіантної (відхиленої) поведінки. Позитивні та негативні відхилення. Причини та обумовленість девіантної поведінки молоді. Поняття соціальної аномії (Е. Дюркгейм).

Ключові слова: соціальний конфлікт, інцидент, ескалація, компроміс, біхевіоризм, девіантна поведінка.

Key words : social conflict, incident, escalation, compromise, behaviorism, deviant behavior.

ТЕМА 7. Соціологія шлюбу і сім'ї (2 год.)

Поняття шлюбу і сім'ї. Виконання шлюбу і сім'ї. Історичні та сучасні форми шлюбно-сімейних відносин. Типи та види сім'ї: бездітна, багатодітна, повна, неповна, проста, складна, гомогенна, гетерогенна. Авторитарна, демократична. Функції сім'ї: репродуктивна, виховна, господарсько-побутова, регулятивна, дозвільна тощо. Спосіб життя сім'ї і розвиток суспільства. Культура спілкування в сім'ї. Сім'я і особистість. Професійна і соціальна діяльність жінки і сім'я. Становище чоловіка в сім'ї. Розподіл обов'язків в сім'ї. Сімейні конфлікти та їх типологія. Стабільність сім'ї.

Підготовка молоді до шлюбу. Дошлюбна поведінка і установки молоді. Вибір шлюбного партнера, формування сім'ї. Проблема співжиття. Причини та мотиви розлучень. Сім'я і проблема алкоголізму, протиправної аморальної поведінки дорослих. Виховання дітей в неблагополучних сім'ях. Сімейні традиції, свята та звичаї. Роль національної культури в збагаченні духовного світу сім'ї.

Проблема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у суспільстві в контексті досліджень гендерної соціології.

Ключові слова: сім'я, шлюб, моногамія, багатоженство, сексизм, стать, демографія.

Key words : family, marriage, monogamy, polygamy, sexism, gender, demography.

ТЕМА 8. Соціологія молоді (2 год.)

Характеристика специфічної галузі соціології, що вивчає вікові ознаки індивідів і соціальних груп, вікову структуру суспільства і закономірності їх розвитку. Взаємозв'язок цієї галузі з психологією, демографією, медициною, педагогікою, етикою, правом.

Проблема становлення соціальної зрілості молоді, соціальної адаптації, набуття освіти, соціально-професійної підготовки, початку трудової діяльності, утворення молодого сім'ї.

Соціально-економічні проблеми молоді (матеріальної забезпеченості, власне житло, дозвілєві можливості, відстороненість від управління, інші). Державна молодіжна політика і її зміст та напрями.

Ключові слова: молодь, підліток, молодіжні субкультури, авторитет, репутація, залежність

Key words : youth, teenager, youth subcultures, credibility, reputation, dependence

ТЕМА 9. Соціологія освіти та виховання (2 год.)

Поняття соціології освіти. Самоосвіта. Ефективність освіти і методи її соціологічного аналізу. Соціальні функції освіти (культуротворча, виховна, регулятивна щодо соціально класового балансу суспільства, інтегруюча науку з виробництвом). Проблеми поведінки людини у царині освіти як напрям соціології освіти. Засоби вивчення суспільних потреб в сфері освіти та їх закономірності розвитку.

Кризові явища в системі освіти. Оновлення змісту і організаційних підвалин освіти. Державна національна програма «Освіта ХХІ ст.» про місце і роль освіти у розбудові незалежної України. Аграрна освіта: стан, проблеми, необхідність посилення зв'язку з виробництвом. Покращення професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства.

Ключові слова: освіта, гуманізація, знання, магістратура, андрагогіка, сім'я, виховання.

Key words : education, humanization, knowledge, magistracy, andragogy, family, raising.

ТЕМА 10. Етносоціологія (2 год.)

Етносоціологія як спеціальна соціологічна теорія. Виникнення, основні проблеми та методи дослідження. Проблеми етногенезу та походження націй. Основні парадигми етногенезу: соціобіологічна, еволюційно-історична, інструментальна, конструктивістська.

Поняття етносу, народності, нації. Історичні, соціально-економічні, політико-правові та загальнокультурні чинники формування націй. Національна держава як ефективна організаційна форма реалізації докорінних інтересів титульної нації. Національна ідея, націоналізм, його різновиди. Громадянський та етнічний націоналізм.

Національно-етнічні процеси та відносини. Проблема врегулювання міжетнічних конфліктів. Складність етнонаціональних процесів в Україні. Принципи міжнаціональних відносин у правових документах ООН, інших міжнародних правових актах. Роль етнічної самоідентифікації в процесі соціалізації особистості, її соціальної діяльності та самоутвердженні. Економічні, політичні, соціокультурні та соціопсихічні чинники етнічної ідентичності. Етнонаціональні та громадянські ідентичності населення. Соціально-етнічна структура українського суспільства. Особливості національного характеру та ментальності української нації. Проблеми національного відродження в Україні. Становлення української громадянської нації. Громадянська позиція та патріотизм українців.

Ключові слова: нація, солідарність, гідність, традиції, самоідентифікація, толерантність, ментальність.

Key words : nation, solidarity, dignity, traditions, self-identification, tolerance, mentality.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЇ ЯК НАУКИ

ПЛАН ЛК № 1. Тема 1. Соціологія як наука (2 год.)

1. *Специфіка соціологічної системи знань. Предмет соціології.*
2. *Структура і функції соціології.*
3. *Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.*

ПЛАН ЛК № 2. Тема 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

1. *Види та призначення соціологічних досліджень*
2. *Структура програми соціологічного дослідження.*
3. *Методи отримання первинної соціологічної інформації.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ЗАГАЛЬНО–ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУСПІЛЬСТВА

ПЛАН ЛК № 3. Тема 3. Суспільство як соціальна система (2 год.)

1. *Суспільство як соціальна система та її складові.*
2. *Методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Особистість в системі соціальних відносин.*

ПЛАН ЛК № 4. Тема 4. Соціологія особистості (2 год.)

1. *Соціальна природа особистості.*
2. *Поняття «особистість», «індивід», «індивідуальність».*
3. *Механізм детермінації поведінки особистості.*
4. *Соціологічна структура особистості.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ГАЛУЗЕВІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

ПЛАН ЛК № 5. Тема 5. Соціологія праці та управління (2 год.)

1. *Предмет і основні категорії соціології праці та управління.*
2. *Соціально-трудові відносини і процеси.*
3. *Соціальні інститути і спільності у сфері праці.*
4. *Соціологія управління і менеджмент: відмінність і взаємозв'язок предметів дослідження.*

ПЛАН ЛК № 6. Тема 6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

1. *Особливості дослідження конфлікту в соціології.*
2. *Визначення конфлікту. Його структура і функції.*
3. *Соціальний зміст девіації.*
4. *Причини і види девіантної поведінки.*

ПЛАН ЛК № 7. Тема 7. Соціологія шлюбу та сім'ї (2 год.)

1. *Утворення, становлення та функціонування молодого сім'ї.*
2. *Проблеми побуту і дозвілля молодого сім'ї.*
3. *Культура відносин у молодій сім'ї як фактор її стабільності.*
4. *Гендерна соціологія: зародження, проблематика, напрями досліджень.*

ПЛАН ЛК № 8. Тема 8. Соціологія молоді (2 год.)

1. *Молодь як специфічна соціально-демографічна група.*
2. *Соціологічний аналіз основних молодіжних проблем.*

ПЛАН ЛК № 9. Тема 9. Соціологія освіти та виховання (2 год.)

1. *Поняття виховання та основні його шляхи.*
2. *Освіта в сучасному суспільстві.*
3. *Особливості соціологічного аналізу освіти та виховання*

ПЛАН ЛК № 10. Тема 10. Етносоціологія (2 год.)

1. *Предмет дослідження етносоціології.*
2. *Зміст і особливості існуючих концепцій етногенезу, націй.*
3. *Національне відродження України як проблема соціології нації.*

Перелік та плани семінарських занять

Семінарські заняття з курсу «Соціологія» проводяться із здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснюється поточний контроль рівня знань з теми, яку винесено на обговорення шляхом оцінювання виступів з питань та відповідей на них, участі у дискусії, індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти по темі групового обговорення і по індивідуальним завданням. Різні форми участі у семінарському занятті оцінюються відповідно до критеріїв, з якими здобувачі вищої освіти заздалегідь ознайомлюються.

Підготовка до участі у семінарському занятті повинна носити творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти має вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

Практичні, тестові завдання наведені у системі управління електронними ресурсами МНАУ. – Режим доступу : <http://moodle.mnau.edu.ua>)

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Методологічні засади соціології як науки

ПЛАН ПЗ № 1-2. Тема1. Соціологія як наука (2 год.)

Види робіт:

1. Усне опитування

Питання для опитування:

1. Розвиток уявлень про місце соціології в системі наукових знань.
2. Взаємозв'язок соціології з філософією, природними і суспільними науками.
3. Специфіка взаємозв'язків соціології та наук про суспільство.

ПЛАН ПЗ № 3-4. Тема 2: Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

1. Зміст і завдання конкретно-соціологічного дослідження.

Види дослідження.

2. Основні етапи дослідження.
3. Програма соціологічного дослідження. Його структура.
4. Проблема вибірки в соціологічних дослідженнях.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. Назвіть види та призначення соціологічних досліджень
2. Охарактеризуйте структуру програми соціологічного дослідження.
3. Які методи отримання первинної соціологічної інформації ви знаєте?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Загальнотеоретичний аналіз суспільства

ПЛАН ПЗ № 5-6. Тема 3: Суспільство як соціальна система (2 год.)

1. Системний підхід у вивченні суспільства.
2. Основні складові суспільства як соціальної системи.
3. Місце й функції соціальних інститутів.
4. Культура як механізм саморегуляції суспільства.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте суспільство як соціальну систему та її складові.*
2. *Назвіть методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Дайте характеристику особистості в системі соціальних відносин.*

ПЛАН ПЗ № 7-8. Тема 4: Соціологія особистості (2 год.)

1. Соціальна природа особистості.
2. Поняття особистості, її структура.
3. Механізм детермінації поведінки особистості.
4. Соціальна структура особистості. Механізм соціалізації індивіда.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте суспільство як соціальну систему та її складові.*
2. *Назвіть методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Дайте характеристику особистості в системі соціальних відносин.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Галузеві та спеціальні соціологічні теорії

ПЛАН ПЗ № 9-10. Тема 5: Соціологія праці та управління (2 год.)

1. Предмет і основні категорії соціології праці і управління.
2. Соціально-трудова відносина і процеси.
3. Соціальні інститути і спільності у сфері праці.
4. Соціологія управління і менеджмент: відмінність та взаємозв'язок предметів дослідження.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте проблему стимулювання праці в умовах ринкової економіки.*
2. *Які ви знаєте класичні й сучасні теорії управління.*
3. *Назвіть функції соціального управління.*
4. *Які ви знаєте соціально-трудова відносина і процеси?*
5. *В чому відмінність соціологічного дослідження праці від суто економічного?*

ПЛАН ПЗ № 11-12. Тема 6: Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

1. Особливості дослідження конфлікту в соціології.
2. Визначення конфлікту. Його структура і функції.
3. Соціальний зміст девіації.
4. Причини й види девіантної поведінки.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *На вашу думку, чи є конфлікт атрибутивним елементом соціальної взаємодії?*
2. *Які умови та обставини спричиняють конфліктну ситуацію ?*
3. *Як ви думаєте, чи можна сконструювати безконфліктне суспільство?*
4. *Назвіть види девіантної поведінки. Що, на вашу думку, було причиною їх виникнення?*

ПЛАН ПЗ № 13-14. Тема 7: Соціологія шлюбу та сім'ї (2 год.)

1. Шлюб та сім'я як об'єкти соціологічних досліджень.
2. Головні соціальні функції сім'ї.
3. Гендерна соціологія. Коло основних проблем.
4. Основні проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Що ви знаєте про утворення, становлення та функціонування молодої сім'ї?*
2. *Визначте проблеми побуту і дозвілля молодої сім'ї. Як, на Ваш погляд, треба готувати сучасних юнаків та дівчат до вступу у шлюб?*
3. *Охарактеризуйте культуру відносин у молодій сім'ї як фактор її стабільності.*
4. *Гендерна соціологія: зародження, проблематика, напрями досліджень.*
5. *Які мотиви спричиняють молодь до вступу в шлюб?*
6. *Охарактеризуйте основні тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні.*

ПЛАН ПЗ № 15-16. Тема 8: Соціологія молоді (2 год.)

1. Молодь як специфічна соціально-демографічна група.
2. Соціологічний аналіз основних молодіжних проблем.
3. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.
4. Молодіжна субкультура як об'єкт соціологічних досліджень.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Зазначте особливості молоді як соціально-демографічної групи*
2. *В чому полягає основне завдання соціології молоді?*
3. *Які, на вашу думку, існують молодіжні проблеми у сучасному українському суспільстві та вкажіть шляхи їх вирішення?*

ПЛАН ПЗ № 17-18. Тема 9: Соціологія освіти та виховання (2 год.)

1. Місце і роль освіти у сучасному суспільстві.
2. Система освіти в Україні. Її реформування та закордонний досвід.
3. Соціологія виховання про головні складові, механізми та шляхи соціалізації молоді

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. Дайте визначення поняття виховання та назвіть основні його шляхи.
2. Які ви знаєте особливості соціологічного аналізу освіти та виховання?
3. Охарактеризуйте значення освіти в сучасному суспільстві.
4. Назвіть проблеми реформування вітчизняної освіти та які на вашу думку існують шляхи їх вирішення?
5. Поясніть сутність феномена функціональної неграмотності. Поміркуйте про його причини та способи подолання.
6. Чому потрібна гуманізація та гуманітаризація освіти майбутнього фахівця сільського господарства?

ПЛАН ПЗ № 19-20. Тема 10: Етносоціологія (2 год.)

1. Предмет дослідження етносоціології.
2. Зміст і особливості існуючих концепцій етногенезу, націогенезу.
3. Специфіка міжетнічних відносин в Україні. Принципи національної державної політики.

4. Національне відродження України як проблема соціології нації.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. Чим спричиняється особлива актуальність досліджень етносоціології?
2. Які головні проблеми вивчає етносоціологія?
3. В чому полягає особливості етносу, нації як соціальних груп?
4. Зазначте основні проблеми національного відродження України.
5. Чим небезпечні явища етноцентризму та ксенофобії?
6. Охарактеризуйте зміст та практичні висновки дискусій про різновиди націоналізму.
7. Які негативні наслідки спричиняє радикалізація політичного націоналізму (дискримінація етнічних меншин, сепаратизм, шовінізм, ксенофобія)?

7.4. Перелік та план практичних занять

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологічні засади соціології як науки	6	х
1. Соціологія як наука	3	опитування тестування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації робота у MOODLE

2. Методика конкретно-соціологічних досліджень	3	опитування тестування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації розробка програми соц. дослідження робота у MOODLE
Змістовий модуль 2. Загальнотеоретичний аналіз суспільства	6	x
3. Суспільство як соціальна система	3	опитування тестування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації розробка інструментарію дослідника робота у MOODLE
4. Соціологія особистості	3	опитування тестування індивідуальне завдання* доповіді презентації збір первинної соц. інформації робота у MOODLE

1	2	3
Змістовий модуль 3. Методологічні засади соціології як науки	18	x
5. Соціологія праці та управління	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації неформальні заходи освіти участь у науковому гуртку робота у MOODLE
6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації ділові ігри робота у MOODLE
7. Соціологія шлюбу і сім'ї	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації індивідуальні роботи обробка первинної інформації робота у MOODLE
8. Соціології молоді	3	опитування перевірка індивідуального завдання

		доповіді презентації ділові ігри узагальнення соц. інформації робота у MOODLE
9. Соціологія освіти та виховання	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації ділові ігри формулювання висновків дослід-ня робота у MOODLE
10. Етносоціологія	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації ділові ігри оприлюднення результатів дослід-ня робота у MOODLE
Разом	18	x

* див. Перелік видів індивідуальних робіт

Перелік видів індивідуальних робіт

- 1) Підготовка тез та участь у науковій конференції.
- 2) Підготовка і опублікування наукових статей.
- 3) Підготовка доповіді, презентації на тем дисципліни.
- 4) Підготовка індивідуального (власного) завдання по темі.
- 5) Участь у неформальних заходах освіти.

Н-д: Тема 1. Соціологічні погляди (М. Веберра, Г. Зіммеля, К. Маркса, Е. Дюркгейма).

Тема 2. Хоторинський експеримент, Всесвіт-25, Ненаукові методи дослідження.

7.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесено на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота обсягом в **44** години складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до семінарських занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологічні засади соціології як науки	8	x
1. Соціологія як наука	4	Підготовка повідомлень до теми Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE
2. Методика конкретно-соціологічних досліджень	4	Підготовка повідомлень до теми Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Розробка інструменту та програми соц. дослідження
Змістовий модуль 2. Загальнотеоретичний аналіз суспільства	8	x
3. Суспільство як соціальна система	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Розробка інструментарію дослідника
4. Соціологія особистості	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Індивідуальне завдання Збір первинної соц. інформації
1	2	3
Змістовий модуль 3. Методологічні засади соціології як науки	28	x
5. Соціологія праці та управління	4	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE. Індивідуальне завдання Збір первинної соц. інформації. Участь у науковому гуртку
6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	4	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у неформальних заходах
7. Соціологія шлюбу і сім'ї	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Обробка первинної інформації
8. Соціології молоді	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх. Узагальнення соц. інформації
9. Соціологія освіти та виховання	6	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх. Формулювання висновків дослід-ня
10. Етносоціологія	6	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх оприлюднення результатів дослід-ня
Разом	44	x

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю знань Змістовий модуль 1

1. Місце і роль соціальної інженерії в соціології та суспільстві.
2. Становлення і розвиток соціологічної думки в Україні.

Змістовий модуль 2

1. Програма соціологічного дослідження: поняття, функції, призначення.
2. Комплекс методів збору первинної соціологічної інформації.
3. Еволюція уявлень про суспільство, основні теорії його походження.
4. Сучасні класифікації суспільств.
5. Суспільний розвиток і прогрес. Основні критерії прогресу.
6. Роль соціальних інститутів у функціонуванні і розвитку суспільства.
7. Місто і село у соціологічних дослідженнях.

Змістовий модуль 3

1. Проблема соціальної справедливості. Основні концепції та ідеї.
2. Рольові теорії особистості.
3. Соціальна адаптація, її об'єктивні та суб'єктивні виміри.
4. Класичні й сучасні теорії управління.
5. Соціологія управління та менеджмент.
6. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.
7. Молодіжна субкультура як об'єкт соціологічних досліджень.
8. Реформування системи освіти в Україні та закордонний досвід.
9. Національно-етнічні процеси та відносини як об'єкт.

Перелік питань для підсумкового контролю знань

Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Специфіка соціологічної системи знань. Предмет соціології.
2. Структура і функції соціології.
3. Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.
4. Виокремлення соціології як спеціальної науки.
5. Дискусії в сучасній соціології про предмет соціології.
6. Класична соціологія у працях засновників (О. Конта, Г. Спенсера, Дж. Мілля).
7. Значення ідей Е. Дюркгейма та М. Вебера у розвитку соціологічної теорії.

8. Структурний функціоналізм, феноменологічна соціологія, неофрейдизм, символічний інтеракціонізм – провідні теоретико-методологічні орієнтації сучасної західної соціології.

9. Розвиток соціології у другій половині XIX ст.

10. Теоретико-методологічні парадигми соціології XX ст.

11. Сутність і структура конкретного соціологічного дослідження.

12. Основні різновиди соціологічного дослідження.

13. Програма соціологічного дослідження, його основні компоненти.

14. Особливості соціологічного методу. Методи збирання первинної соціологічної інформації.

15. Проблема вибірки в соціологічному дослідженні. Механізм вибіркової процедури.

16. Методологія, методика та техніка соціологічного дослідження.

17. Принципи системного підходу у вивченні суспільства.

18. Основні складові суспільства та соціальні системи.

19. Роль соціальних інститутів у функціонуванні та розвитку суспільства

20. Культура як важливий компонент соціальної системи.

21. Соціально-територіальна структура населення. Місто і село у соціологічних дослідженнях.

22. Соціальна структура суспільства. Характеристика її основних різновидів.

23. Характерні риси і тенденції розвитку соціальної структури українського суспільства.

24. Теорія соціальної стратифікації. Поняття стратифікаційної системи. Типи стратифікаційних систем.

25. Соціальна природа особистості.

26. Поняття особистості, основні елементи соціальної структури особистості.

27. Механізми самореалізації та детермінації поведінки індивіда.

28. Особистість у системі нових соціальних відносин.

29. Теорія соціальної мобільності. Різновиди соціальної мобільності індивідів та груп.

30. Предмет та основні категорії соціології праці.

31. Соціологія управління та менеджменту: взаємозв'язок та відмінність предметів дослідження.

32. Труд як важливий чинник функціонування суспільства: соціологічний аналіз.

33. Трудова діяльність й трудова поведінка. Типи трудової поведінки працівника.

34. Проблема стилю керівництва. Основні різновиди стилю керівництва.

35. Проблема стимулювання праці в умовах ринкової економіки.

36. Коло проблем економічної соціології. Економічна культура індивіда та суспільства.

37. Особливості дослідження конфлікту в соціології.

38. Структурно-процесуальна модель конфлікту. Стадії розгортання конфлікту.

39. Основні стратегії поведінки конфліктуючих сторін і способи виходу з конфліктної ситуації.

40. Соціальні функції конфлікту.

41. Концепції девіантної поведінки та аномії.

42. Різновиди соціальної девіації, її соціальна детермінація.

43. Соціально-психічні причини та фактори девіантної поведінки молоді.

44. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства. Її соціальні та соціопсихічні характеристики.

45. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.

46. Соціологічний аналіз основних молодіжних проблем.

47. Шлюб та сім'я як об'єкти соціологічних досліджень. Типи сімейної організації.

48. Головні соціальні функції сім'ї.

49. Основні проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.

50. Проблема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в суспільстві в контексті досліджень гендерної соціології

51. Місце і роль освіти у сучасному суспільстві, її основні функції.

52. Стан та шляхи удосконалення сучасної системи освіти в Україні.

53. Коло проблем соціології виховання. Основні шляхи виховання.

54. Зміст процесів гуманітаризації та гуманізації сучасної системи освіти.

55. Проблеми студентських сімей, їх соціологічне дослідження.

56. Основні поняття та зміст соціології права.

57. Основні поняття та зміст соціології девіантної поведінки.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Рейтингова оцінка знань відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Поточний контроль здійснюється шляхом проведення опитування, захисту повідомлень, презентацій. На семінарських заняттях практикується експрес-опитування, виступи здобувачів вищої освіти зі складних питань, дискусії, колоквіуми тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує:

- мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру;

- підвищенням ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання;

- розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час семінарських і семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
2. активна участь під час опитування, диспуту, бесіди тощо;
3. оцінювання поточного рівня знань через Moodle;
4. результативна участь у роботі наукового гуртка;
5. публікація наукових робіт.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється дотриманню правил наукової етики та академічної доброчесності.

При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти увага приділяється ступеню засвоєнню знань використання умінь та навичок дослідника.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ з/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Максимальна / мінімальна кількість балів
1	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	10	2-1
2.	Розробка програми соціологічного дослідження	1	5-3
3.	Робота в Moodle	10	2-1
4.	Збір та обробка первинної соціологічної інформації	1	4-3
5	Аналіз, оформлення висновків та захист соціологічного дослідження	1	5-4
6.	Публікація наукових робіт	2-1	5-4
7.	Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	10	3-2
8.	Участь у неформальних заходах освіти	2	3
	Усього (балів)	x	100-60

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання заліку в тестовій формі. До заліку допускається здобувач вищої освіти, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік (1-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Критерії оцінки відповідей на питання, що виносяться на залік, наступні:

- «зараховано» – здобувач вищої освіти дав правильні і вичерпні відповіді

на поставлені теоретичні питання, в яких він показав достатній рівень знань та наявність всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру;

- «не зараховано» – здобувач вищої освіти дав неправильні відповіді, в яких він продемонстрував значні прогалини у знаннях з основного програмного матеріалу та не отримав протягом семестру суми балів достатньої для допуску до заліку.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ ЗМ	Кількість годин			Форма контролю	Кіль- кість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
	ЛК	ПЗ	СР			min	max	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1.									
1	8	8	8	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	2	1	2	2	4
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	2	2	3	4	6
				Робота в Moodle	2	1	2	2	4
				Розробка програми соціологічного дослідження	1	3	5	3	5
Разом по змістовому модулю 1								11	19
Змістовий модуль 2.									
2	8	8	8	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	2	1	2	2	4
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	2	2	3	4	6
				Робота в Moodle	2	1	2	2	4
				Збір та обробка первинної соціологічної інформації	1	3	4	3	4
Разом по змістовому модулю 2								11	18
Змістовий модуль 3.									
3	24	24	24	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	6	1	2	6	12
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	6	2	3	12	18
				Робота в Moodle	6	1	2	6	12
				Аналіз, оформлення висновків та захист соціологічного дослідження	1	4	5	4	5
Разом по змістовому модулю 3								28	47
Інша індивідуальна робота протягом вивчення дисципліни									
				Публікація наукових робіт, презентацій, індивідуальних завдань	1-2	4	5	4	10
				Участь у неформальних заходах освіти	2	3	3	6	6
								60	100
Залік								1-40	X

Разом по курсу дисципліни	61-100	100
---------------------------	--------	-----

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	(не зараховано) з можливістю повторного складання
0 – 34	F	(не зараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Заняття проходять в аудиторіях Головного навчального корпусу МНАУ відповідно до розкладу.

Аудиторії кафедри українознавства та суспільних наук № 223 (50,3 кв. м).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Устаткування: Телевізор "LG", ноутбук HP Pavilion g 6 – 1327

Учнівські столи – 15 шт. Стільці – 15 шт. Стіл викладача – 2 шт. Стілець викладача – 2шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

Аудиторія кафедри українознавства та суспільних наук № 220 (50,4м²).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Устаткування: Екран, Інтерфейс USB, Adobe Flash [Player](#). Wi-Fi, ноутбук.

Учнівські столи – 24 шт. лавки – 24 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1. Основна література

1. Батаєва К. Історія української соціології : навчальний посібник / К.Батаєва, В. Бурлачук, В. Степаненко. – Київ: Видавничий дім «Кондор». – 2025. – 392 с. – ISBN 978-617-7582-47-1
2. Зубченко О. Електоральна соціологія. Підручник / О.С. Зубченко. - Видавництво «Ліра-К». – 2023. – 386 с. – ISBN 978-617-520-432-0
3. Іванець Т. Соціологія міжнародних відносин: навчальний посібник / Т.А. Іванець. – Видавництво «Ліра-К». – 2021. – 232 с. – ISBN 978-617-520-120-6
4. Лобанова А. Соціологічні та політологічні студії: підручник для студентів вищих закладів освіти. Рек. ВР КДПУ. За редакцією професора А. С. Лобанової. – Київ: «Каравела». – 2023. – 520 с.
5. Лобанова А. Соціологія. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти / А.С. Лобанова А.С., Л.В. Калашнікова. – Київ: «Каравела». – 2022. – 302 с.
6. Лукашевич М. Соціологія. Загальний курс. 4-те вид. Підручник. Затвер. МОНУ / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 408 с.
7. Лукашевич М. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій. Підручник. Затверджено МОН України / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. Ю.І. Яковенко. – Київ: видавництво «Каравела». – 2024. – 544 с.
8. Опанасюк Т. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Навчальний посібник / Т.А. Опанасюк. - Київ: Видавничий дім «Кондор». – 2023. – 268 с. – ISBN 978-617-8244-53-8
9. Пачковський Ю. Соціологія і психологія. Навч. посібник. 2-ге вид. стереот. Рек. МОНУ./ Ю.Ф. Пачковський Ю.Ф. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 760 с.
10. Піча В. Соціологія: Підручник. 5-те вид., стереотипне / Затвер. МОНУ. За редакцією доктора соціологічних наук, професора В.М. Пічі. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 296 с.
11. Пономаренко, Т. Соціологія : курс лекцій : навч. посіб. / Т. Пономаренко; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2024. – 303 с.
12. Степаненко В. Історія української соціології. XIX-XXI: навчальний посібник / За загальною редакцією докт. соціол. наук Віктора Степаненка та докт. філос. наук Катерини Батаєвої. — Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. — 566 с.
13. Фурман А. Загальна соціологія: хрестоматія / А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. – Київ: Видавництво «Ліра-К». – 2020. – 354 с. – ISBN 978-617-7748-61-7

10.2 Додаткова література

1. Біліченко О. Інтелектуальний капітал України / О. Біліченко, В. Крижова / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 4-10.
2. Борко Т. Глобальні світові виклики: еколого-економічні проблеми суспільства пов'язані з повномасштабним вторгненням / Т. Борко, О.Домарацька / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 18-21.
3. Конопляник Д.О. Аналіз державного фінансування політичних партій в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти (м. Миколаїв, МНАУ, 15-16 листопада 2023 р.): Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 55-61.
4. Конопляник Д.О. Забезпечення продовольчої безпеки в Україні як фактор підтримки добробуту населення / Д.О. Конопляник, В.О. Астраханцева // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри»: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р. Миколаїв: МНАУ, 2025.
5. Конопляник Д.О. Законотворча діяльність парламенту України у галузі аграрної політики в умовах воєнного стану: теоретичний аспект. Міжнародна науково-практична конференція «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри», Миколаїв : МНАУ, 01-02 червня 2023 р. С. 350-353.
6. Конопляник Д.О. Інформаційна діяльність молодіжних організацій парламентських партій в Україні у мережі «Facebook»: порівняльний аналіз. Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні», м. Миколаїв, 16-17 квітня 2025р. Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 36-39.
7. Конопляник Д.О. Партнерство між громадою, державою та приватним сектором у забезпеченні продовольчої безпеки / Д.О. Конопляник, Д.О. Гайдай // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри» II Міжн. наук.-практ.-конф. 30-

31 травня 2024 р. С. 188-191.

8. Конопляник Д.О. Перспективи фінансування політичних партій з державного бюджету України у 2025 році. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 21-22 листопада 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 26-27.

9. Потриваєва Н. Соціально-економічний розвиток держави: фінансові та інноваційно-інвестиційні аспекти / Н. Потриваєва, Д. Бардовська / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 77-80.

10. Стамат В. Внутрішньо-групові конфлікти та соціально-психологічний клімат в колективі / В. Стамат, М. Лесік / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 99-103.

11. Шевчук О., Конопляник Д. Інформаційний напрям зовнішньополітичної стратегії КНР щодо США в пост біполярну епоху / Acta de Historia & Politica : Saeculum XXI: наук.-теорет. вид. / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили, ф-т політ. наук, каф. міжнар. відносин та зовнішньої політ. – Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. Вип. №9 – С.132-140.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Scott J. A Dictionary of Sociology [Електронний ресурс] / John Scott // University of Oxford. 2015. URL : <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199683581.001.0001/acref-9780199683581>.

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про оплату праці : Закон в редакції від 01.01.2017 р. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Кодекс законів про працю України : Закон в редакції від 02.12.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р.

URL: [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17).

7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 N 435-IV
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Розробник програми:

асистент кафедри

українознавства та суспільних наук

Дмитро КОПОЛЯНИК